

kritériumok nélkül nem lehetséges a továbbhaladás.

A szóbeli és írásbeli szövegalkotás bonyolult és összetett problémakörét *Bellyei László* vizsgálja. Az anyanyelvi nevelés legnehezebben megoldható területét nagy hozzájárítással, gyakorlati tapasztalatok eredményeit felhasználva elemzi, és a jelenleg érvényben lévő tantervi követelmények módosítását javasolja. A szövegalkotás különböző műveleteit már kezdetlől fogva funkcionális mivoltukban értelmezi, mert segíti az anyanyelvi résztevékenységek integrálását, s a komplexitás elvének is megfelel, ezért a szövegalkotás ismeretek tanítását már az első osztály második felévértől kívánatosnak tartja. Elérhető és elvárható célként fogalmazza meg, hogy a tanulók fogalmazásában tükröződjön a személyiség irányultsága, ami által valóban alkotó tevékenység eredményeként jön létre szövegalkotás. A kísérleti munkacsoport a mindennapi gyakorlat során nagy gondot fordított a tanulói szövegproduktiók elemzésére, bírálatára. Lényeges követelmény, hogy lehetőleg a tanulók végezzék ezt a feladatot jól kidolgozott szempontok alapján, ezek vonatkozzanak a tartalomra, szerkezetre és a stílusra. Jó lett volna, ha a kötetben helyet kapott volna olyan óraleírás is, amely bemutatja volna az elvek megvalósulásának folyamatát, netán eredményeit.

Az anyanyelv és az orosznyelv kontrasztív összehasonlításának hasznosságát elemzi *Rózner Katalin* tanulmánya. Meggyőzően érvel amellett, hogy az anyanyelv és az idegen nyelv során szerzett ismeretek kölcsönösen segítik egymást.

A kóder befejező része a gyakorló tanítóknek ad mintaszerep óraleírásokat, ötleteket az esztétikai érzék iránti fogékonyság fejlesztése érdekében végzett munkához.

Az eredményvizsgálatok egyértelműen bizonyítják a kísérlet létjogosultságát, a munkacsoport tagjainak kitűnő együttműködését. A pontos, széles körű mérésekből kiderül, hogy a kísérleti osztályok tanulóinak gondolkodási képessége, **erkölcsi érzékenysége, felelősségtudata** jóval fejlettebb a kontroll osztályokénál. A tény önmagáért beszél. (Lásd: Bódi Andrásné, Fülöp László, Nyáriné Pandúr Márta dolgozatait!)

A kaposvári komplex anyanyelvi kísérlet széles táborot mozgósított. Több bázisiskolában – Kaposvári Tanítóképző Főiskola Gyakorló Általános Iskola Baltási Judit, Kovács Éva, Vörös Júlia tanítók, kaposvári Tóth Lajos Általános Iskola Kovács Józsefné tanító, dombóvári Zrínyi Ilona és Gárdonyi Géza Általános Iskola Bedő Gyuláné és Kovács Ernőné tanítók, a sásdi Albert István Általános Iskola Nyáriné Pandúr Márta tanító közreműködésével – olyan színvonalas és eredményes munka folyt, és még folyik ma is, hogy a felső tagozatba kerülő tanulók a fentebb említett nehézségeket nem tapasztalják olyan mértékben, mint az általában jelentkeznek.

Hiányossága a tanulmánykötetnek, hogy a felsorolt bázisiskolák gyakorló pedagógusainak

eredménymérési, az eredménymérésekből levont tapasztalatai, tanítási modellje, megfigyelései, benyomásai – nyilván a nyomdai kapacitás hiánya miatt, vagy anyagi okok miatt – nem kaphattak helyet.

KERTÉSZ SÁNDORNÉ

BELSŐ TOVÁBBKÉPZÉS

Beszámoló egy kísérletről

Évek óta folyik a vita a pedagógusok olyan továbbképzéséről, amely nem a már tanultak felelevenítéséről, egy-egy bemutató tanításhoz kapcsolódó tapasztalatsere, hanem a leghaladőbb elméletekre építve a gyakorlat megújítását, eredményesebbé tételét szolgálná. Bizonyos szervezett továbbképzésekre a tantestületek kis hányadának eddig is volt és van lehetősége (diplomaszerzés, komplex és egyéb tanfolyamok, jelenleg az ún. intenzív továbbképzés), a pedagógusok nagy hányadának azonban meg kellett cédnie a sokat és joggal bíralt hagyományos formákkal és az irányítatlan, ellenőrizetlen-ellenőrizhetetlen önképzéssel, a szakirodalom olvasásával. Illetve, nem kellett meglegednie, mint ahogy a szombathelyi Bolyai János Gyakorló Általános Iskola testülete sem azt tette.

Nálunk az egyéb iskolákétól annnyival sürgetőbb volt a továbbképzési gyakorlat megújítása, hogy gondolni kellett azokra a sajátos feladatokra is, amelyek más iskolákban nem, vagy csak időszakonként (pl. februárban) jelentkeznek: ez az általános iskolások oktatásán – nevelésén kívül a pedagógusképzés gyakorlatának a vezetése. Erre pedig a szakvezetőket sehol sem képezik; legnagyobb részt saját és egymás tapasztalataiból okulnak, esetleg a munkaközösségekben vagy iskolai szervezésben vitathatnak meg valamely elméleti alapvetéssel egy-egy bemutató óraelőkészítést vagy csoportos óraelmézést. Ezek a szervezett és spontán alkalmak azonban nem helyettesíthetik a tervezett, folyamatos továbbképzést.

1983-ban tantestületi határozat született egy olyan belső továbbképzésről, amely *elsősorban* a szakvezetői munkára készíti föl, illetve ezt erősíti, és mely – elnevezésünkben – *gyakorlóiskolai tanfolyam* egyénileg vagy kisebb kollektívák által készített dolgozattal zárul. A két évesre tervezett tematika természetesen menet közben nem egyszer módosult, egyszerűsödött vagy éppen kiegészült, lényegében azonban nem változott. Témaköréi a következők voltak: oktatáspolitikai, szocialista erkölcs (főleg pedagóguséti-ka), áttekintés a több mint százéves pedagógusképzésről, különös tekintettel a gyakorlóiskolákra, vezetőelmélet, az ifjúkor pszichológiája, erre épülve a *főiskolai hallgatók nevelésének* és oktatásának kérdései, majd szorosabban véve a szakvezetői metodika gyakorlata. Az évenként 6–8 tanfolyamai foglalkozáshoz igazítottuk az

egyéb ilyen jellegű alkalmakat: a nem kötött témájú nevelési értekezleteket (pl. A gyakorlóiskola helye és szerepe a pedagógusképzésben témával), az ideológiai továbbképzés előadásait (pl. az MSZMP KB oktatáspolitikai határozata és az ehhez kapcsolódó országos és megyei állásfoglalások, a marxista-leninista filozófia ismeretelmélete) és az úttörővezetői vitakör néhány témáját (pl. az öntevékenység, önkormányzó-képesség fejlesztéséről).

A témák határidőzve már a tanév elején ki kerültek a tantestületi szoba „Továbbképzés” táblájára, elég gazdag irodalomajánlással. Mindenkor megjelöltük a feldolgozás módját is: mely részben előadás volt többségében meghívott előadókkal, részben a témát kisebb csoportokban (tanítók, napközis nevelők, reál és human szakos tanárok) vitattuk meg egy-egy erre felkészült kollégánk vezetésével. Jellemzően ez utóbbiak voltak a kedveltebbek és sikeresebbek.

A gyakorlóiskolai tanfolyámon nemcsak a szakvezetők, hanem tantestületünk minden tagja részt vett.

Ezt a továbbképzést szélesítették, egészítették ki a munkaközösségek továbbképzései: évtizedes gyakorlat ugyanis iskolánkban, hogy a munkaközösségi megbeszélések tapasztalatsere-tanítások elemzését, egy-egy elméleti kérdés megvitatását is magukba foglalják az aktuális feladatokon kívül; valamint az olyan kevésbé szervezhető alkalmak, mint a nyílt pártnapok előadásai, a művelődési osztály vagy a Pedagógiai Intézet szervezte tanácskozások stb.

Közben folyamatosan adtunk a szakvezetők kezébe olyan sokszorosított segédanyagokat, amelyek metodikai ajánlásokat tartalmaztak az óraelőkészítésekhez és -elemzésekhez, a gyakorlat vezetésére való felkészüléshez, a pedagógusjelöltek munkájának értékeléséhez.

A két év elteltével, a tanév elején ajánlást tettünk ki a „Továbbképzés” táblára, melyben megpróbáltunk ötleteket adni a dolgozatokhoz.

Ezek között egyaránt voltak olyanok, amelyek a tanítási gyakorlatokhoz, és olyanok, amelyek általában a pedagógiai tevékenységhez kapcsolódtak. Könyvtárosunk nagyon alapos szakirodalmi ajánlást is készített az egyes témakörökhöz: Ez év márciusára készültek el a dolgozatok, többségükben egyéni munka, de íróik között van szerzőpáros, négy fős kollektíva, sőt teljes munkaközösség is. A pályázatok között találhatók a gyakorlati képzéshez közvetlenül kapcsolódók (tematikák, óraelmézések stb.) és közvetve kapcsolódók, azaz egy-egy pedagógiai problémát úgy feldolgozók, hogy azt szinte szakirodalomként használhatják a pedagógusjelöltek (tananyagelemzések, foglalkozási tematikák, gyakorlatSOROK stb.), de vannak általánosabb pedagógiai témával foglalkozó dolgozatok is. Többhöz képmagnós felvétel, táblázat vagy más melléklet is tartozik. Elbírálásukra elsősorban főiskolánk oktatóit kértük föl, de számítunk a Vas Megyei Pedagógiai Intézet munkatársainak segítségére is.

Nem lehet tisztem, hogy értékeljem továbbképzési kísérletünket, a gyakorlóiskolai tanfolyamot és az azt záró dolgozatokat. Azt azonban megállapíthatjuk: hiányai és hibái ellenére is ért annyit, mint a hagyományos, központilag így-úgy irányított továbbképzések. Ezekkel szemben talán a legnagyobb értéke nemcsak az volt, hogy olyasmivel foglalkoztunk, és nemcsak a praktikum szintjén, amelyre napi munkánkban szükség van, hanem az is, hogy a csoportos megbeszélésekre vagy különösen a dolgozatokra készülve kinek-kinek el kellett mélyülnie témája szakirodalmában, végig kellett gondolnia saját tevékenységét, és igényesen megfogalmazni azt. Ez a többlet pedig mindenképpen visszahat a napi pedagógiai tevékenységre, akár általános iskolai tanulókkal, akár főiskolai hallgatókkal végezzük is.

DR. MAGASSY LÁSZLÓ

igazgatóhelyettes